

hayatadestek

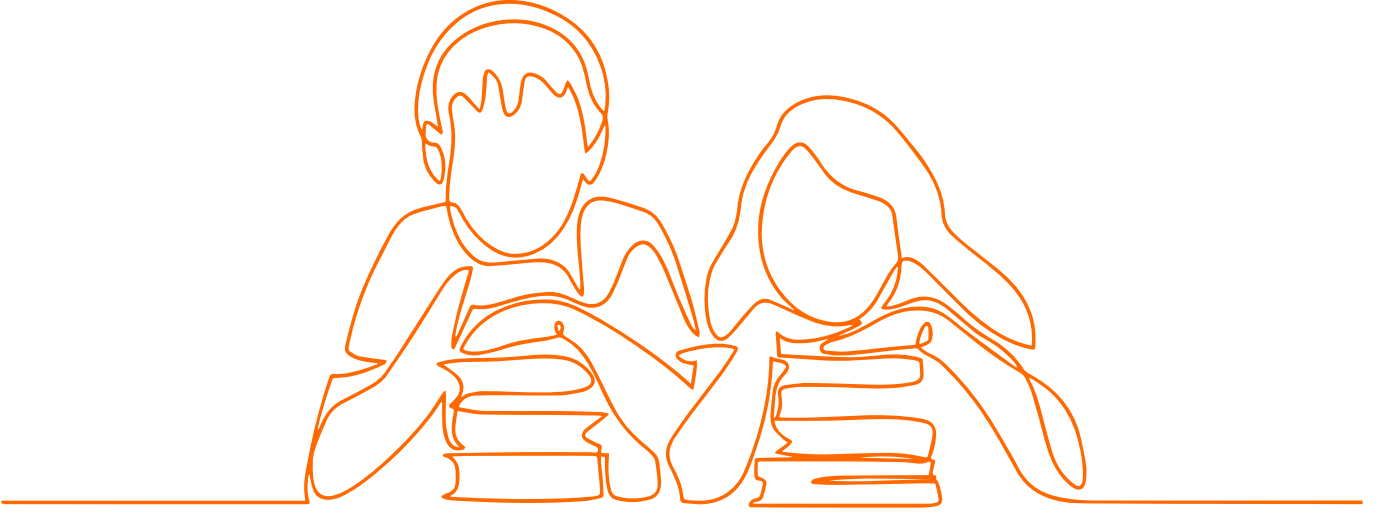
ÇOCUK GÜVENLİĞİ UYGULAMA REHBERİ

HAYATA DESTEK DERNEĞİ

Temmuz 2023

www.hayatadestek.org

Çocuk Güvenliği Uygulama El Kitabı, Hayata Destek Derneği ve Terre des Hommes /Germany işbirliğinde "Türkiye'deki Ev Sahibi Topluluklardaki Suriyeli Mülteci Çocukların ve Türkiyeli Çocukların Güvenliği için Çocuk Güvenliği Kapasitelerinin, Mekanizmalarının ve Yapılarının Güçlendirilmesi" projesi kapsamında hazırlanmıştır.

İçerik Geliştirme ve Danışmanlık: Dilek Sınmaz ve Özlem Yazlık

Düzenleme: Hülya Mete, Ece Esmer, Zehra Gizem Ocak, Özlem Gegez, Elif Cabadak, Gamze Karadağ, Remziye Yeşilyaprak, Kamuran Ördek

Çocuk Güvenliği Odak Kişileri: Bahtiyar Bayram, Zeynep Yel, Sabri Doğan, İbrahim Togar, Turan Burun, Nazlıcan Cabiroğlu, Muhammed Yıldırım, Sema Aydoğdu, Abdulmenav Çelik, Çimen Bayram, Tuğçe Cengiz, Duygu Tuncer, Gönül Güvercinci, Betal Turunç, İbrahim Oruç, Süleyman Mutlu.

Çocuk Güvenliği Eğitmenleri: Ayşe Eriş Örnek, Ece Saka, Zehra Gizem Ocak, Sabahat Soyer, Berfin Ordu, Seda Yüce, Abdurrahman Kaya, Yüstra Akemoğlu, Berivan Argünağa, Beritan Güneş Altın, Gizem Havare, Sevgi Serin, Yasemin Yiğitbaş, Nuha Aydınoğlu, Elif Necmiye Can, Betal Turunç, Hülya Mete, Özlem Çolak, Berciş Mani, Deniz Kesmez, Nihan Barutçu Tabak, Melda Akbaş, Lemi Keleş, Elif Necmiye Can, Fatih Kazdal, Adnan Kuba, Samer Laile, Eide Altun, Nur Elhude Deh, Nuha Aydınoğlu

Editör: Gözde Kazaz

Grafik Tasarım: Ayça Kale Efe

Teşekkürler: Bu rehberin oluşumuna sağladıkları katkı nedeniyle, Ataşehir Belediyesi, Beşiktaş Belediyesi Kadın Dayanışma ve Yaşam Merkezi, Bilgi Çocuk Çalışmaları Birimi, ÇAÇAV, ÇoçaDER, Genç Hayat Vakfı, GOAL International, Hayat Sende Derneği, Her Yerde Sanat Derneği, Uluslararası Çocuk Hakları Elçileri Derneği(ICHILD), İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Büyük Şehir Belediyesi Çocuk Koruma Birimi, KODA, MAYA VAKFI, MUDEM, Save the Children, Spina Bfıda, Sultanbeyli Belediyesi, Suna'nın Kızları Vakfı, TarlaBaşı Toplum Merkezi ve Uluslararası Mavi Hilal'e (IBC) teşekkür ederiz.

© 2023 Hayata Destek Derneği. Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, Hayata Destek'in yazılı izni olmadan yeniden basılamaz, çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve satılamaz.

İÇİNDEKİLER

REHBERİN AMACI	2
REHBERİN ARKA PLANI	2
ÇOCUK GÜVENLİĞİNİ ANLAMAK	3
Çocuk Kimdir?	3
Çocuk Katılımı Nedir?	4
Çocuk Koruma Nedir?	5
Çocuk Güvenliği Nedir?	7
ÇOCUK GÜVENLİĞİNİ UYGULAMAK	9
Çocuk Güvenliği Standartları	9
Standart 1 - Etkin Politikalar	9
Standart 2 - Güvenilir ve Yetkin İnsanlar	9
Standart 3 - Etkin Prosedürler	10
Standart 4 – Güçlü Bir Hesap Verebilirlik Sistemi	12
ÇOCUK GÜVENLİĞİ ALANINDA İYİ UYGULAMALAR	14
Çocuk Komitesi Dijital Gazete Geliştirme Süreci / Hayat Destek Derneği	14
Çocuk Güvenliği Davranış Kuralları Geliştirme Süreci / Artı Atölye	16
EKLER	17
EK 1. Kurumsal Öz Denetim: Etkin Politikalar	17
EK 2. Çocuk Güvenliği Politikası Geliştirmek İçin Öneriler	18
EK 3. Kurumsal Öz Denetim - Güvenilir ve Yetkin İnsanlar	20
EK 4. Kurumsal Öz Denetim - Etkin Prosedürler	21
EK 5. Kurumsal Öz Denetim - Güçlü Bir Hesap Verebilirlik Sistemi	22
TANIMLAR SÖZLÜĞÜ	24

REHBERİN AMACI

Bu rehber Türkiye’de çocuklar ile doğrudan ya da dolaylı olarak çalışan kurumlarda çocuk güvenliği konusunda farkındalık yaratmak, çocuk güvenliği mekanizmalarını hayata geçirmek ve çocuk güvenliği konusunda iyi örnekleri paylaşmak için hazırlanmıştır.

Türkiye’de çocuklarla doğrudan ya da dolaylı olarak temas halinde çalışan birçok sivil toplum kuruluşu ve kamu kurumu bulunmaktadır. **Çocuklar ile çalışan tüm kurumların çocuklar için güvenli koşullar oluşturmak, çalışanlarının ve etkinlik süreçlerinin çocukları hiçbir zarara uğratmamasını garanti etmek ve çocukların, kendilerini etkileyen karar alma süreçlerine katılımını artırmak yükümlülüğü vardır.**

Çocuk Güvenliği Uygulama Rehberi, çocuk güvenliği konusunun anlaşılmasına zemin hazırlayacak bilgileri ve örnek uygulama anlatımlarını içermektedir. Bu rehber, kurumların çocuklar için daha güvenli hale gelmesine yardımcı olmak ve çalışanların çocuk güvenliği uygulamalarını hayata geçirmelerine destek sağlamak amacıyla oluşturulmuştur.

REHBERİN ARKA PLANI

Hayata Destek, çocuk güvenliği konusunda hem diğer kurumların dış kapasitesini hem de kendi kurumsal iç kapasitesini artırmak için etkin bir şekilde çalışmaktadır. Hayata Destek, Ağustos 2015’ten beri çocuk güvenliği konusunu ulusal ve uluslararası sivil toplum kurumlarının (STK) ve yetkililerin gündemine getirmiş; uzmanların verdiği eğitimlerle yerel STK’lardaki çocuk güvenliği kapasitesini geliştirmiştir. Ayrıca oluşturduğu çocuk güvenliği mekanizması ve uyguladığı çocuk güvenliği yönergeleriyle, bu kavramı dernek faaliyet sürecine dâhil etmiştir.

Hayata Destek’in iç kapasitesini artırmak için attığı en önemli adımlardan biri, çocuk güvenliği standartlarını iş süreçlerine entegre etmesi ve çocuk güvenliği kültürünün oluşması için birlikte çalıştığı diğer kurumları da desteklemesidir. Hayata Destek, çocuk güvenliği politikasını uzun süreli olarak ele almaktadır. Her dernek çalışanın çocuk güvenliği davranış kurallarını bilmesi ve takip etmesi en önemli önceliklerden biridir. Çocuk güvenliği standartlarının oluşması, çocuk katılımını da desteklemektedir. Hayata Destek toplum merkezlerinde çocuk güvenliği önlemlerinin geliştirilme sürecinde çocukların katılımı sağlanmış, çocukların desteği ile risk analizi ve risk azaltma önlemleri belirlenmiştir. Etkin bir geri bildirim ve şikâyet mekanizması oluşturulmuş ve tüm çocuklara sunulmuştur.

Bu rehber, 2015 yılından beri Hayata Destek’in biriktirdiği kurumsal deneyim, Haziran 2021’de Hayata Destek öncülüğünde oluşan ‘Çocuk Güvenliği Akademisi’nin aylık oturumlarının birikimi ve dipnotlarda belirtilen uluslararası kurumların çocuk güvenliğine ilişkin bilgilendirici dokümanlarının katkılarıyla oluşturulmuştur.

ÇOCUK GÜVENLİĞİNİ ANLAMAK

Çocuk güvenliğini anlamak için temel kavramları tanımlamak önemlidir. Kavramları tanımlamak, çoğu zaman farkında olmadığımız varsayımları ve önyargıları tespit etmemize yardımcı olur. Çocuk güvenliğini anlamak için 4 ana kavramı tanımlamamız gerekir:

- » Çocuk
- » Çocuk Katılımı
- » Çocuk Koruma
- » Çocuk Güvenliği

Bu kavramları tanımlamak için aşağıdaki anahtar sorular bize yol gösterebilir.

Çocuk Kimdir?

Çocuğun tanımı ülkeden ülkeye, kültürden kültüre, kişiden kişiye olduğu gibi zaman içinde de değişiklik gösterebilir. Çocukluğun evrensel bir tanımı olmasa da çocukluk evrensel bir süreçtir.

Çocuklarla doğrudan ya da dolaylı olarak çalışan kurumların, ulusal yasaların üzerinde olan, uluslararası Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'sindeki (ÇHS) çocuk tanımını kabul etmesi, evrensel bir uzlaşmaya varabilmek adına tavsiye edilir.

ÇHS'nin 1. maddesine göre göre çocuk, *"kendisi için geçerli olan yasa uyarınca daha erken reşit olmadıkça"* 18 yaşının altında olan herkeştir¹.

20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen BM ÇHS, çocuklar için hak temelli koruma ve destek standartları sunan en kapsamlı yasal belgedir. Türkiye ÇHS'yi 1990 yılında imzalamıştır. Sözleşme Anayasa'nın 90. maddesi gereği, 1995 yılında Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdiği tarihten itibaren Türkiye'nin ulusal yasalarının üzerinde yer almaktadır².

Sözleşmedeki maddelerden biri diğerinden daha önemli değildir ama bazı maddeler yol göstericidir ve hakların tümünün hayata geçirilmesi için temel ilke özelliği taşır³. Bu ilkeler şunlardır:

- **Ayrımcılık yapmama:** ÇHS dinleri, ırkları, etnik kökenleri, kültürleri, anadilleri, engellilik durumları, yetenekleri ne olursa olsun; ne düşündükleri veya söyledikleri gözetilmeksizin; kız veya oğlan, zengin veya fakir fark etmeksizin tüm çocukların haklarını korur.
- **Çocuğun üstün yararı:** Çocukları etkileyebilecek her tür karar veya faaliyet, çocukların yararlanabileceği, çocukların faydasına olacak şekilde düzenlenmelidir.
- **Yaşama, varlığını sürdürme ve gelişme hakkı:** Her çocuğun yaşama, hayatta kalma ve gelişimi

¹ BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 1. Madde

² 'Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme 44. Maddesi Uyarınca Hazırlanan Birleştirilmiş Dördüncü Ve Beşinci Periyodik Rapor'

³ <https://www.unicefturk.org/yazi/cocuklar-icin-bilgi>

sürdürme hakkı vardır. Karar verme yetkisine sahip kurumlar ve bireyler, çocukların bedensel, zihinsel ve toplumsal gelişimi için her fırsatı temin etmekle sorumludur.

- **Katılım:** Çocuklar kendi yaşam ve deneyimlerinin uzmanlarıdır ve kendilerini etkileyecek kararlarda, faaliyetlerde ve süreçlerde onlara danışılması gerekir. Her çocuğun kendi düşüncesini ifade etme hakkı vardır.

Çocuk Katılımı Nedir?

Çocuk katılımı, çocukların görüşlerini serbestçe ifade etmeleri, bu görüşlerin dikkate alınması ve tüm çocukların ilgilendiği ya da ilgilenmeyi tercih ettiği karar alma süreçlerinde etkin rol almaları olarak tanımlanabilir⁴.

Çocuğun katılım hakkı, ÇHS'yle güvence altına alınmıştır. Katılım hakkı ÇHS'nin temelinde yatan yol gösterici ilkelerden biridir. Dolayısıyla sözleşme kapsamındaki tüm hakların uygulanışında, çocuğun katılım hakkının dikkate alınması gereklidir.

ÇHS, çocuk katılımı için herhangi bir minimum yaş sınırı koymaz. Çok erken yaşlardan itibaren çocuk katılımının mümkün olduğunu, çocuğun 'gelişen kapasitesine uygun olarak' katılımının sağlanması gerektiğini kabul eder. Marjinalleştirilenler, farklı yaş gruplarında olanlar ve farklı yeteneklere sahip olanlar dâhil olmak üzere tüm çocuklar, doğrudan veya dolaylı olarak kendi yaşamlarını ilgilendiren her konuda katılım hakkına sahiptirler.

Türkiye'de zaman zaman, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlamaları veya benzer önemli günlerde çocuklara verilen önemi göstermek ve onların katılımını sağlamak adına yetişkinlerce seçilen bir çocuk, bir yetkilinin koltuğuna oturtulur. Benzer başka örneklerde, çocuklar yine bir yetişkinin belirlediği konularda bir yazı veya gösteri hazırlarlar. Ancak bu örneklerde katılım sembolik kalır, çocukların gerçek katılımı sağlanmaz.

Çocuk katılımının anlamlı biçimde uygulanabilmesi için gözetilmesi gereken temel ilkeler Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi'nin (ÇHK) 2009'da yayımladığı 12 No'lu Genel Yorum'da⁵ ayrıntılı olarak ele alınır. Buna göre temel ilkeler şöyledir:

- Karar alma süreçlerinin saydam ve bilgilendirici olması,
- Çocukların gönüllü katılması,
- Süreçlerin ayırım yapmadan tüm çocukları içermesi,
- Sosyo-ekonomik ve kültürel farklılıklar göz önüne alınmaksızın görüşlerini paylaşan her çocuğun görüşünün saygıyla karşılanması,
- Katılım süreçlerinin çocukları ilgilendiren, onların yaşamlarına dair süreçler olması,
- Süreçlerin çocuk dostu olması,

⁴ Türkiye'deki Okullara Çocuk Katılımı, Durum Analizi', İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi - Eğitim Reformu Girişimi

⁵ Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi'nin (ÇHK) 2009'da yayımladığı 12 No'lu Genel Yorum (s. 40-42).

- Çocukların katılım sürecine dair deneyim ve bilgi sunacak eğitimlerle desteklenmesi,
- Çocukların güvenli ve risklerden uzak olması,
- Çocuklara görüşlerinin nasıl yorumlandığına ve kullanılacağına dair geri bildirim verilmesi.

Genel Yorum 12'ye göre gerçek anlamda çocuk katılımından bahsetmek için, çocuklara sadece görüşlerini ifade etmeleri için olanak tanınması yeterli değildir. Aynı zamanda çocukların görüşlerini özgürce geliştirebilmeleri için her tür bilgiye ve araca ulaşmaları desteklenmeli, çocukların görüşlerinin karar mekanizmasını etkileme fırsatına sahip olması sağlanmalı ve çocuklara görüşlerinin nasıl yorumlandığı ve kullanıldığı hakkında geri bildirim verilmelidir. Katılımın bu üç adımı (görüş geliştirme, ifade etme ve geri bildirim alma) birlikte hayata geçtiğinde gerçek bir katılımdan bahsetmek mümkün olur. Aksi halde katılım büyük ölçüde göstermelik kalır.

Çocuk Koruma Nedir?

Çocuk koruma, çocukları etkileyen istismar, sömürü, ihmal ve her türlü şiddet risklerini önlemeye; çocukların bu risklerden korunması için uygun koruyucu ortam oluşturmaya ve bu tür vakalara müdahale etmeye yönelik önlemler, yapılar ve sistemlerdir. Çocuk koruma, belli bir ülkede devletin, uluslararası düzenlemelere bağlı olarak, kendi ailesi ve topluluğu içerisinde yaşamakta olan çocukları korumak üzere uygun koruma ortamları sağlamak üzere tasarladığı yasaları, politika ve sistemleri güçlendirmek üzere üstlendiği işi tanımlar.

Çocuk koruma şunları kapsar:

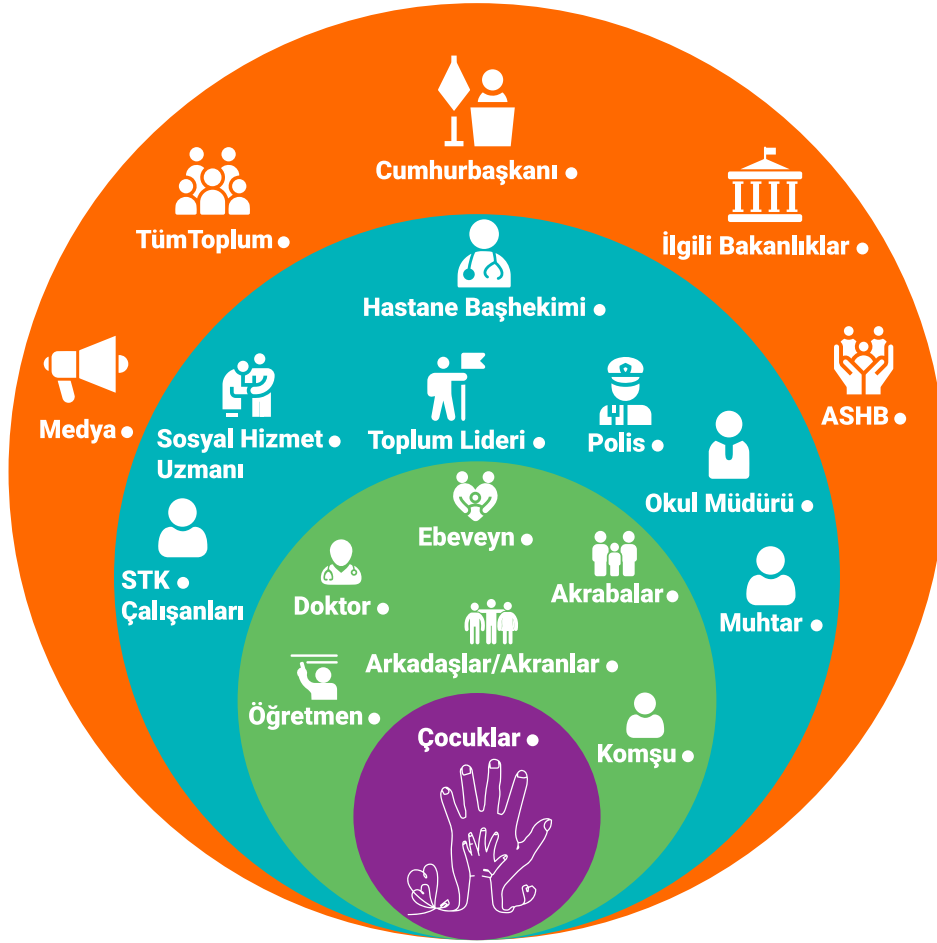
- Zarar doğurabilecek her tür riski çocuktan uzaklaştırmak,
- Her şartta çocuğun yüksek yararını önceliklendirmek,
- Çocuğun kendine özgü çeşitli özelliklerini (biricikliğini) dikkate almak,
- Çocuk katılımını gözetmek.

2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ve 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na göre Türkiye'de korunma ihtiyacı olan çocuk şöyle tanımlanmıştır:

- Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede,
- İhmal veya istismar edilmiş,
- Suç mağduru,
- Ana ve/veya babasız,
- Ana veya babası veya her ikisi de belli değil,
- Ana ve babası veya her ikisi tarafından terk edilmiş,
- Fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen,
- Suça sürüklenen.

Türkiye’de çocuk koruma, ulusal mevzuatta aşağıdaki kanunlar ile sağlanmaktadır:

- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın ‘Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları’ başlıklı 41. maddesinde çocuklarla ilgili hükümlere yer verilmiştir⁶.
- ‘Çocuk Koruma Kanunu’, çocuk hakları ve çocuk koruma alanına yönelik bir hukuki düzenlemedir.
- ‘Medeni Kanun’ evlilik yaşı ile ilgili, ‘Milli Eğitim Kanunu’ zorunlu eğitim yaşı ile ilgili, ‘İş Kanunu’ çalışma yaşı ve koşulları ile ilgili düzenlemeler yaparak çocukların korunmasına yönelik çerçeveyi çizmektedir.
- Türk Ceza Kanunu’nda insan ticareti ve zorla çalıştırma (80. md.), eğitim ve öğretim hakkının engellenmesi (112. md.), cinsel istismar (103-105. md.), uyuşturucudan (188. md.) ve kumardan (228. md.) korunma, müstehcenlik (226. md.), fuhuş (227. md.), aile hukukundan doğan yükümlülüğün ihlali (233. md.) gibi farklı alanlarda düzenlemeler yapılmıştır.
- Çocukların korunmasına dair sorumluluk taşıyan meslek gruplarına dair düzenlemeler ‘Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu’, ‘Sosyal Hizmetler Kanunu’ ve ‘Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliği’ gibi mevzuatlarda yer alır.

Şekil 1. Sosyo-ekolojik modele göre çocuğun ilişkide olduğu aktörler.

Çocuk koruma yaklaşımında farklı modeller bulunmaktadır. Türkiye’de yaygın olarak kullanılan model ise sosyo-ekolojik modeldir. Bu rehberde çocuk güvenliği sosyo-ekolojik model üzerinden ele alınacaktır. Çocuk korumada sosyo-ekolojik model, çocuğa yönelik istismar, sömürü ve ihmal gibi farklı şiddet türlerinin kimlerden ya da ne şekilde ortaya çıktığını ve şiddeti önlemek için yapılabilecekleri belirleyebilmek için kullanılan bir yöntemdir. **Sosyo-ekolojik model, merkeze çocuğun kendisini koyar ve korumanın temel ilkelerinden olan çocuğun kendi kapasitesini geliştirerek şiddetten korunmasına ve katılım hakkına vurgu yapar.** Sosyo-ekolojik modelin halkalarındaki aktörlerin tümü çocuğu koruma sorumluluğuna sahiptir.

Sosyo-ekolojik modele göre çocuğu koruma sorumluluğu olan aktörlerden her biri çocuğa yönelik şiddetin kaynağı da olabilir. Bu durumda yapılabilecekler, aşağıdaki ‘Çocuk Güvenliği’ bölümünde daha ayrıntılı açıklanmaktadır.

Çocuk korumada ilgili kanun ve mevzuatlar kadar çocuğu koruma sorumluluğu olan birey ve kurumların rolü de önemlidir. Bildirim yükümlüğü kapsamında, Türkiye’de adli ve idarî merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve çocuğun bakımından sorumlu kişiler, korunma ihtiyacı olan çocuğu Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na ya da İl Müdürlüklerine bildirmekle yükümlüdür. Bu durum bu kurumlarda çalışan kişileri kapsayan yasalar ile desteklenmektedir.

Çocuğa yönelik şiddet durumunda ise bildirim zorunluluğu söz konusudur. Bildirim yükümlülüğü, Türk Ceza Kanunu’nun 98., 279. ve 280. maddeleri, Çocuk Koruma Kanunu’nun 6. maddesi ve Sosyal Hizmet Kanunu’nun 21. maddesi kapsamında düzenlenmiştir. Bildirim yükümlülüğü, korunma ihtiyacı olan çocukların korunma süreçlerinin başlatılabilmesi için ilgili birimlere bilgi/ haber verilmesi anlamına gelmektedir.

Çocuk Güvenliği Nedir?

Kurumlar sorumlulukları altındaki faaliyet alanlarında çocukların güvenliğini sağlamakla yükümlüdür.

Çocuk korumanın kapsamı çocukları yaşadıkları toplumdaki risklerden korumaktır. **Çocuk güvenliği ise çocuğu çalıştığınız kurumun operasyonlarından, çalışanlarından ya da kurumunuz aracılığıyla çocukla temasa geçen kişilerin meydana getirebileceği potansiyel risklerden korumaktır.** Zira çocukları korumakla yükümlü herkesin çocuklara zarar verme, kötü muamelede bulunma ve çocukları istismar etme ihtimali vardır.

Çocuk güvenliği vakalarının tespit edilebilmesi için kendinize ‘**çocuğa zarar veren kimdir/nedir?**’ sorusunu sorabilirsiniz. Eğer çocuğa zarar veren kişi veya durum çalışanlarınız, çalışmalarınız veya iş birliği yaptığınız diğer kişilerse, bu sorun çocuk güvenliğinin alanına girer.

Kısacası, çocuk güvenliği bir kurumun çocuklara karşı taşıdığı bir sorumluluktur. Bu sorumluluk şunları kapsar: kurum çalışanlarının (gönüllüler, stajyerler, danışmanlar gibi kurumu temsil edenler de dahil olmak üzere), kurum operasyonlarının, programlarının, kurumun hizmet aldığı veya iş birliği yaptığı paydaşların çocuklara hiçbir zarar vermediğinden emin olmak; kurumun birlikte çalıştığı

topluluklar bünyesinde çocuk güvenliğine ilişkin her türlü endişeyi ilgili makamlara bildirmek⁷.

Çocuk güvenliğini sağlamak için yol gösterici ilkeler ise şunlardır:

- **Tüm çocuklar eşit haklara sahiptir.** Çocukların çeşitli özelliklerinin ya da cinsiyete özgü ihtiyaçlarının olması, farklı koruma tedbirlerine ihtiyaç duyması haklarına ulaşmalarının önünde engel oluşturmamalıdır. Aksine çocukların çeşitli ve özgün ihtiyaçları hesaba katılarak sağlanan destek ve alınan önlemlerle haklarına erişimlerinde eşitliği sağlamak mümkündür.
- **Her çocuk biriciktir!** Çocukların her biri kendine özgü özelliklere, kendine has algılama, öğrenme, ifade etme biçim ve becerilerine sahiptir. Aynı zamandan “güvende olma/hissetme” ihtiyaçları da farklılaşabilir. O nedenle her çocuğa ayrı bir özen ve dikkatle yaklaşmak, bir çocuk için “iyi” olduğunu bildiğimiz herhangi bir yaklaşımın ya da önlemin her çocuk için “iyi” olduğunu varsaymamak önemlidir.
- Çocuklarla dolaylı veya doğrudan temasta bulunan kurumlar, çocuklara hiçbir biçimde **zarar vermemekle** ve çocukları korumakla yükümlüdür.
- Kurumların birlikte çalıştıkları çocuklara **güvenli ortamlar sağlama ve çocukları destekleme** sorumluluğu vardır.
- Kurumlar ortaklarla birlikte çalışıyorsa, bu ortakların **asgari koruma gereklerini** yerine getirmesine destek sağlamakla yükümlüdür. Kurumun sadece kendi operasyonlarını düzenlemesi yetmez. İş birliği yaptığı kurumların da bu düzenlemeleri, asgari düzeyde de olsa çalışmalarına, planlamalarına dâhil etmesine destek olması, bunu gerçekleştirilmeyen veya açıkça çocukları istismar eden kurumlarla çalışmaması gerekir.
- Çocuk güvenliğine ilişkin tüm çalışmalarda **çocuğun üstün yararının gözetilmesi** vazgeçilmezdir.
- Çocuk güvenliğine ilişkin tüm çalışmalarda **çocukların katılımının sağlanması** önemlidir.

Yukarıdaki ilkeler, kurumların çocuk güvenliğini hayata geçirmesi için uygulaması önerilen standartlara temel oluşturur.

Şimdiye dek çocuk güvenliğine dair temel kavramlardan bahsettik. Aşağıdaki bölümde ise çocuk güvenliğinin kurumlarda uygulanmasına odaklanacağız. Uygulamaya destek olması için öncelikle çocuk güvenliği standartlarından ve bu standartları kurumunuzda uygulamanıza yardım edebilecek araçlardan bahsedeceğiz.

⁷ The International Child Safeguarding Standards', Keeping Children Safe, 2020.

ÇOCUK GÜVENLİĞİNİ UYGULAMAK

Çocuk Güvenliği Standartları

Çocuk güvenliği standartları⁸ kurumlarda çocuk güvenliğini hayata geçirebilmek için yol gösterici göstergelerdir. Çocuk güvenliği mekanizmasının kurulmasına ve kontrol listeleri hazırlanmasına yardımcı olurlar.

Çocuk güvenliği standartları 'Etkin Politikalar', 'Güvenilir ve Yetkin İnsanlar', 'Etkin Prosedürler', 'Güçlü Bir Hesap Verebilirlik Sistemi' olmak üzere dört ana başlıkta sınıflandırılır:

Standart 1 - Etkin Politikalar

Çocuk Güvenliği Politikası, bir kurumda çocuk güvenliğinin nasıl, hangi yöntemlerle sağlandığını ve alınan önlemleri detaylıca anlatan metindir. Çocuk Güvenliği Politikası, bir kurumun çocuklarla olan teması ve onlar üzerindeki etkisi nedeniyle ortaya çıkabilecek zararı önlemeye ve uygun şekilde müdahale etme çabasını ortaya koyar. Politika, kurumda en üst yetkili mercinin yönlendirmesi ile (örneğin Yönetim Kurulu) hazırlanır ve mutlaka kurumun en üst yetkili birimi (örneğin Yönetim Kurulu) tarafından yazılı olarak onaylanır. Kurum, doğrudan ya da dolaylı olarak çocuklarla temas eden tüm mensuplarının (çalışanlar, gönüllüler, danışmanlar, vb.) çocuk güvenliği politikasını okuyup onayladıklarından emin olmalıdır.

Çocuk güvenliğini sağlamak amacıyla oluşturulan belgeler kurumun mutabık olduğu ortak bir dille oluşturulmalıdır. Örneğin kurum olarak '18 yaşından küçük her bireye çocuk diyoruz. Rızası olsun ya da olmasın, 18 yaşından küçük bir birey ile cinsel veya romantik bir ilişki yaşanması bize göre çocuk istismarıdır.' diyebiliyorsanız, kurum içi ortak bir dil yaratma yolunda önemli bir adım atmışsınız demektir.

Etkin politikalar standardı kapsamında çocuk güvenliği politikası geliştirme ve uygulama konusunda kurumunuzun kat ettiği yolu ve atmanız gereken adımları anlamak için EK 1'deki Kurumsal Öz Denetim Aracı'nı kullanabilirsiniz.

Çocuk güvenliği politika geliştirme süreci hakkında öneriler ve politika metninin yapısı hakkında tavsiyeleri ise EK 2'deki Çocuk Güvenliği Politikası Geliştirmek İçin Öneriler kısmında bulabilirsiniz.

Standart 2 - Güvenilir ve Yetkin İnsanlar

Politikayı oluşturma sürecini başlatmak yöneticilerin sorumluluğu olsa da onu işlevsel hale

⁸ 'The International Child Safeguarding Standards', Keeping Children Safe, 2020. Bu rehberde ekler kısmında kullanılan çocuk güvenliği standartlarına dair kurumsal öz denetim tabloları için aynı kaynaktan yararlanılmıştır.

getirmek ve çocuklar için güvenliği sağlamak istisnasız herkesin sorumluluğudur. Kurum (çalışanlar, gönüllüler, ortaklar, uzmanlar, kendisine fon ve bağışta bulunanlar ve danışanlar dâhil olmak üzere) kurumla sözleşme ile bağı bulunan, kurumu temsil eden ve kurumdan hizmet alan tüm yetişkinlerin ve çocukların Çocuk Güvenliği Politikası'nı anlamasını, benimsemesini ve uygulamasını sağlamalıdır.

Çocuk Güvenliği Politikası'nın yaşama geçmesi insanların (kurum aracılığıyla çocuklarla doğrudan ya da dolaylı olarak temasa geçebilecek herkesi) sorumluluklarını üstlenmesiyle mümkündür. İnsanları çocuk güvenliği hakkında bilgili hale getirmek, çocuk güvenliği risklerine dair farkındalıklarını geliştirmek ve çocuk güvenliğini sağlamak için üzerlerine düşen sorumluluklarını bildirmek için kurumun yapması gereken çalışmalara kimi örnekler şöyle sıralanabilir:

- İşe alım süreçlerinde çocuk güvenliği kapsamında kriterlerin gözetildiği bir değerlendirme süreci yürütmek (örneğin çocuklarla çalışacak personelin işe alımında, önceki iş yeri referanslarına kişinin çocuklarla çalışma pratikleri hakkında sorular sormak, işe alım görüşmelerinde çocuk güvenliğine ya da kişinin çocuk algısına dair sorular sormak); özellikle çocuklar ile doğrudan çalışılan görevlerde, gönüllülerin de çocuk güvenliği işe alım kriterleri kapsamında değerlendirilmesi.
- Çocuklarla çalışan herkesin güvenilir olduğu ve çocuklara zarar vermeyeceği varsayımından uzak durmak.
- Kurumunuzun çatısı altında çalışmaya başladıktan en fazla iki ay içinde gönüllüler dâhil tüm çalışanların farkındalığını artırmak için çocuk güvenliği eğitimini almalarını sağlamak.
- Çalışma ortakları ve paydaşları ile çocuk güvenliği politikasını paylaşıp, onları da sürece dâhil edecek yönergeler oluşturmak.
- Kurumun farklı düzeylerinde (yönetici düzeyi dâhil) rolleri ve sorumlulukları net olarak tanımlanmış çocuk güvenliği odak kişileri⁹ seçmek; çocuklarla birebir çalışan kurumlarda çocukların, bu odak kişilerin seçiminde söz hakkı olması.
- Ortaklar, çocuklar ve ailelerle çocuk güvenliği yaklaşımınızla neyi amaçladığınızı açık bir şekilde konuşmak.
- Kurum içerisinde çocuklar ile çalışan bireylerin ve çocuk güvenliği odak kişilerinin düzenli süpervizyon desteği almalarını sağlamak.

Güvenilir ve yetkin insanlar standardını uygulama konusunda kurumunuzun kat ettiği yolu ve atmanız gereken adımları tespit edebilmek için EK 3: Kurumsal Öz Denetim Aracı'nı kullanabilirsiniz.

Standart 3 - Etkin Prosedürler

Prosedürler, çocuk güvenliği politikasının uygulamaya geçirilmesi için kullanılan mekanizmalardır. Prosedürler, çocuk güvenliği uygulamalarının kurum genelinde yaygınlaşmasını ve uygulanır

⁹ Çocuk Güvenliği Odak Kişileri bir kurumda (kurumun çalışma alanı büyüklüğüne göre farklı birim veya ofislerinde), çocuk güvenliği ile ilgili konuları takip etmek, ihtiyaçları tespit etmek, şikâyetleri ve geri bildirimleri toplamak, merkez yapı ile tüm bu konuları paylaşarak çocuk güvenliğiyle ilgili önlemleri almak ve çocuk güvenliği çalışmalarını geliştirmek üzere seçilmiş kişilerdir.

olmasını sağlar. Aşağıda, çocuk güvenliği politikasını sağlamak için kurum içinde hayata geçirebilecek prosedürlere ilişkin bazı örnekler yer almaktadır.

- Planlama aşamasından uygulamaya kadar, tüm çalışmaların çocuklar için barındırabileceği riskleri tespit edecek şekilde risk analizi yapmak ve riskleri azaltmak için gerekli önlemleri almak.
- Güvenli bir planlama yapmak. Örneğin çocuklar için yeni bir merkez açılacaksa, güvenli planlama için verilebilecek örnekler şöyledir:
 - » Merkezin yeri belirlenirken çocukların güvenle gelebilmesi için yolda ortaya çıkabilecek güvenlik riskleri, merkezin binası, merkezin çevresi, bahçesi, çocuklar için bekleme alanı vb. alanlarda risk analizi yapmak.
 - » Bu değerlendirme sonuçlarına göre tespit edilen riskleri tamamen ortadan kaldırmak; kaldırılamıyorsa azaltılması için önlemler almak. Risk azaltma müdahalelerine rağmen eğer çocuk için hala riskli bir durum varsa, faaliyeti iptal etmeye hazır olmak
 - » Merkezin çalışmaları başlamadan önce aktivite türleri, saatleri ve içerikleri için çocuklardan fikir alarak, bunları çocukların öneri ve geri bildirimlerine uygun şekilde düzenlemek.
 - » Tüm bu çalışmaları güvenli ortaklar ile birlikte yürütmek.
 - » Güvenli işe alım yapmak ve çalışanlara, hizmet alan yetişkinlere ve çocuklara çocuk güvenliği konusunda eğitim vermek.
 - » Yetişkinlerin çocuklarla çalışırken dikkat etmesi gereken davranışlarına yönelik yazılı yönergeler, Davranış Kuralları oluşturmak,
 - » Kurum içerisinde hizmet satın alma süreçleri yürütülürken, çocuk ihmal ve istismarına sebep olma ihtimali olan¹⁰ firmalarla çalışmamak, ortaklık yapmamak.
 - » Çocuk Güvenliği Politikası'na uygun davranılmayan durumlar için çalışanlar ve çocuklar dâhil tüm kullanıcılara yönelik anlaşılır, kullanımı kolay bir şikâyet ve geri bildirim mekanizması oluşturmak.
 - » Tüm iletişim, görünürlük çalışmalarında ve sosyal medya kullanımında çocukların güvenliğine ve saygınlığına özellikle dikkat etmek, bunun için kurallar ve düzenlemeler oluşturmak.

EK 4'teki Kurumsal Öz Denetim Aracı'nı kullanarak Etkin Prosedürler standardını uygulama konusunda kurumunuz ne kadar yol kat ettiğini ve atmanız gereken adımların neler olduğunu belirleyebilirsiniz. Ek 6'daki Risk Matrisi ve risk analizi için önerilen soruları ise çocuklar için herhangi bir etkinlik veya süreç öncesi çocuk güvenliği risklerini belirlemek için kullanabilirsiniz.

¹⁰ Zarara sebep olma ihtimali olan' tanımlaması ile iş birliği yapılabilecek kurumların çocuklar açısından bir risk oluşturup oluşturmadığını, herhangi bir istismar vakası geçmişi olup olmadığını dikkate almak ifade edilir. Bunun için derin bir soruşturma yapmak her zaman mümkün olmasa da bu konuda duyarlı ve açık olmak, malzeme veya hizmet alımı yapılacak firma ile çocuk güvenliği politika belgesini paylaşmak, düzenli denetleme sistemi ve iyi bir şikâyet mekanizması kurmak, bu tür bir çabayı güvence altına alır.

Risk azaltma müdahalelerinden sonra, eğer çocuk için hala riskli bir durum varsa; o eylemi, faaliyet durdurmaya ve yapmamaya da hazır olmak önemlidir.

Standart 4 – Güçlü Bir Hesap Verebilirlik Sistemi

Hesap verebilirlik, bir kurumun çocuk güvenliği politikasının güvencesidir. Kurum, hesap verebilirlik sistemi ile çocuk güvenliği politikasını ve ilgili tüm mekanizmaları izler, kullanıcıların görüşlerini alır, ilgili politikaları gözden geçirir ve yeniler.

Hesap verebilirliğin en önemli aracı geri bildirim ve şikâyet mekanizmasıdır. Geri bildirim ve şikâyet mekanizması çocukların, diğer yararlanıcıların (hizmet alanların, danışanların) veya üçüncü kişilerin kurumun çalışmaları ve çalışanları ile ilgili geri bildirim ve şikâyetlerini kolayca (tercih ederlerse anonim olarak) iletebilecekleri ve yanıt alabilecekleri şeffaf bir mekanizmadır. Bu mekanizmanın varlığı ile çalışmalara, çalışanlara veya programlara dair çocukların görüşlerini iletebilecekleri bir alan açılarak çocukların katılımı sağlanır. Bu mekanizmaya bir çocuğun kurum içinde zarar gördüğüne veya kurumu temsil eden biri tarafından istismara uğradığına dair bilgi, tanıklık ya da endişe durumunda başvurulabilir.

Kurumunuzda geri bildirim ve şikâyet sürecinin nasıl işlediği ve hangi kanalların kullanılacağı (geri bildirim ve şikâyet kutuları, telefon hattı, e-posta adresi, vb.) net bir şekilde belirlenmelidir. Geri bildirim ve şikâyet mekanizması ile ilgili bilgilendirme malzemeleri çocuklar için anlaşılması kolay olacak ve ilgi çekici bir şekilde (örneğin az yazı, bol görsel kullanarak ve yaş, ana dil ve engeli olma durumlarına uygun olarak) hazırlanmalıdır. Geri bildirim ve şikâyet mekanizması ile ilgili tanıtım bilgilerinin çalışanlarla, toplulukla, ortaklarla ve çocuklarla paylaşılması tavsiye edilir. Geri bildirim ve şikâyet sürecinin güvenilirliğini destekleyen kapsayıcı ve yapılandırılmış bir soruşturma ve yanıtlama süreci de oluşturulmalıdır.

Güçlü bir hesap verebilirlik sistemi geri bildirim ve şikâyet mekanizmasından ibaret değildir. Güçlü bir hesap verebilirlik için aşağıdaki adımlar önemlidir:

- Çocuk güvenliğine ilişkin bilgilerinizi şeffaf olarak ortaya koyun; bir kurumun güvenilirliği şeffaf olmak ve sorunlara uygun şekilde müdahale etmek üzerine temellenir.
- Bir sorumluluk tedbiri olarak bir politikaya sahip olmakla yetinmeyin. Politikayı uygulamak için ne gibi prosedürler, yöntemler, araçlar kullanılabileceğine dair çalışanlar ve sizden hizmet alanlarla (danışanlar, yararlanıcılar, topluluk üyeleri) konuşun.
- Uygulama için sarf ettiğiniz çabayı izleme ve değerlendirme için de sarf edin.
- Deneyimlerden öğrenilen dersler ile politika ve prosedürlerinizi gözden geçirin, yenileyin.
- Öğrendiklerinizi çalışanlarınızla, topluluk üyeleri ve gönüllüleri ile ve diğer kurumlarla paylaşın.

Ek 5'teki Kurumsal Öz Denetim Aracı'nı kullanarak güçlü bir hesap verebilirlik sistemi standardını uygulama konusunda kurumunuz ne kadar yol kat ettiğini ve atmanız gereken adımların neler olduğunu belirleyebilirsiniz.

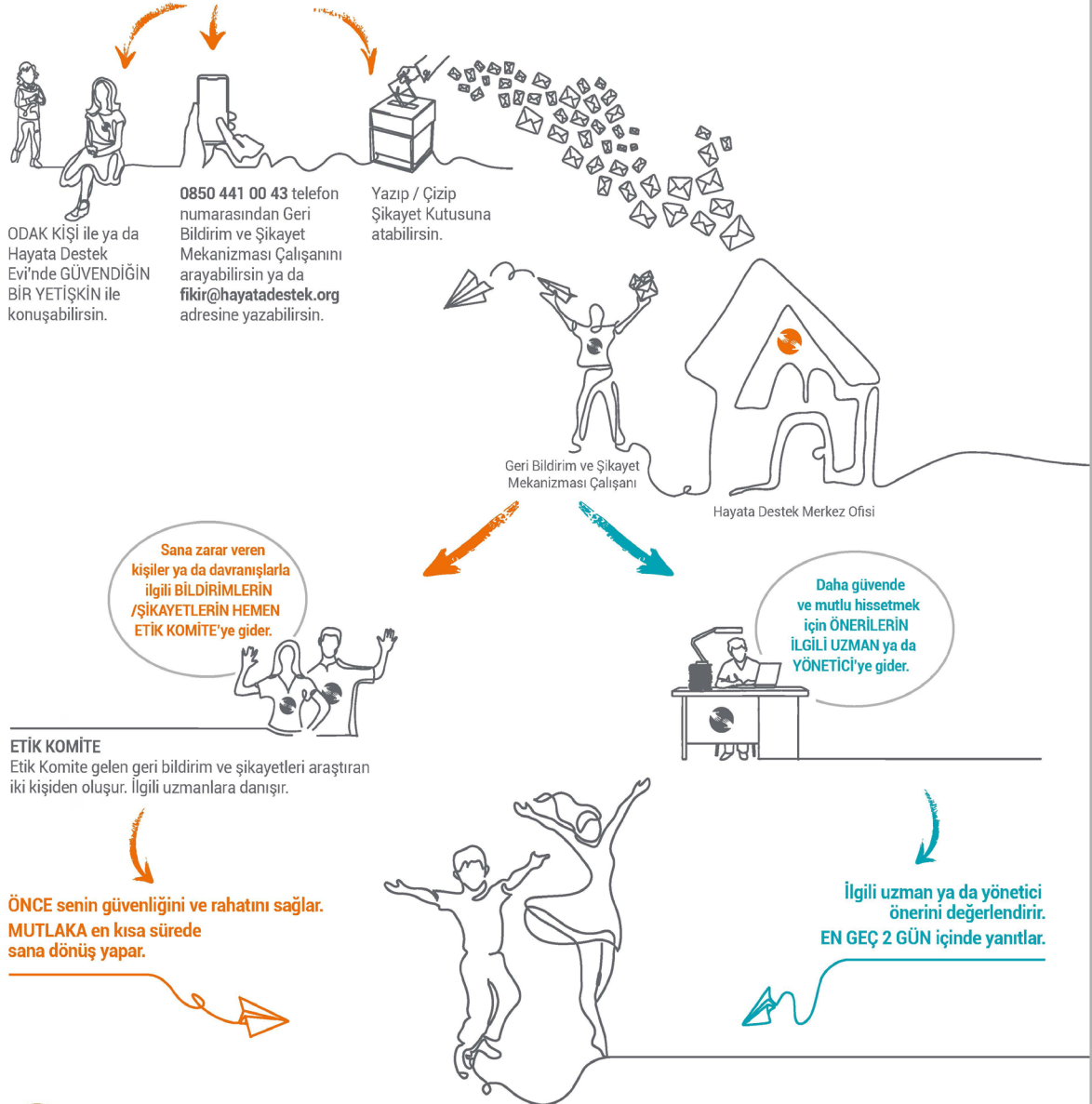

ÇOCUK GÜVENLİĞİ GERİ BİLDİRİM VE ŞİKAYET MEKANİZMASI

HAYATA DESTEK EVİ'nde

Kendini güvende hissetmiyorsan, seni korkutan, endişelendiren, rahatsız eden kişiler ya da davranışlar varsa, kimsenin seni dinlemediğini veya görüşlerini bir türlü ifade edemediğini düşünüyorsan, buranın daha güzel, güvenli, keyifli bir yer olması için önerilerin varsa,

ÖNERİ ve ŞİKAYETLERİNİ şöyle iletebilirsin;

ÇOCUK GÜVENLİĞİ ALANINDA İYİ UYGULAMALAR

Çocuk Komiteleri ve Komitos'un Hayata Geçirilme Süreci / Hayata Destek Derneği

Komitos, Hayata Destek'in Diyarbakır, Hatay ve Şanlıurfa sahalarındaki toplum merkezlerinde kurduğu çocuk komiteleri tarafından hazırlanan bir dijital dergi çalışmasıdır. Komitos, çocuk komiteleri üyesi çocukların kendilerini ifade etmelerine, görüşlerinin duyulmasına ve kendilerini ilgilendiren konularda fikirlerini akranlarına ve yetişkinlere iletmelerine destek olan güvenli ve katılımcı bir alan olarak tasarlanmıştır.

Çocuklar ile yapılan aktivitelerde Hayata Destek Derneği'nin dikkat ettiği konulardan biri, çocukları organizasyon sürecine dahil etmek ve aktivitelerin gerçekleşmesinde sorumluluk almalarını sağlamaktır. Bu bağlamda Hayata Destek toplum merkezlerinde gönüllü katılım sağlayan çocuklarla çocuk komiteleri kurulmakta ve çocukların komite kapsamında düzenli toplantılar yapması teşvik edilmektedir. Çocuk komitesi üyelerinin, daha fazla kişiye ulaşmak için bir içerik hazırlama fikrini çocuk güvenliği odak kişileriyle paylaşması sonucu Komitos yolculuğu başlamıştır. İsmine çocukların karar verdiği Komitos, komitelerde yer alan 9-14 yaş arası 40 çocuktan 25'inin emeğiyle hazırlanmıştır.

Şanlıurfa Komitos'un Eylül - Aralık 2022 sayısında çıktı şöyle anlatılmaktadır:

"Şanlıurfa'dan herkese merhaba! Biz Haliliye ve Viranşehir Hayata Destek Evlerinde birlikte üreten, birlikte düşünen Çocuk Komitesi üyeleriyiz. Bu Komitos sayısında da sizinle şehrimizin hikâyelerini, öğrendiklerimizi, düşüncelerimizi, duygularımızı paylaşmak istiyoruz. Bu sayıda neler yok ki? Göbeklitepe kazı ekibinde yer alan arkeolog Çiğdem Klaus Schmidt'le söyleşi, pandeminin hayatımıza etkisi, okulda yaşadığımız sorunlar, şiir ve film önerilerimiz, bilmeceler ve tekerlemelerimiz hepsi bu sayıda. O zaman haydi buyurun okumaya!"

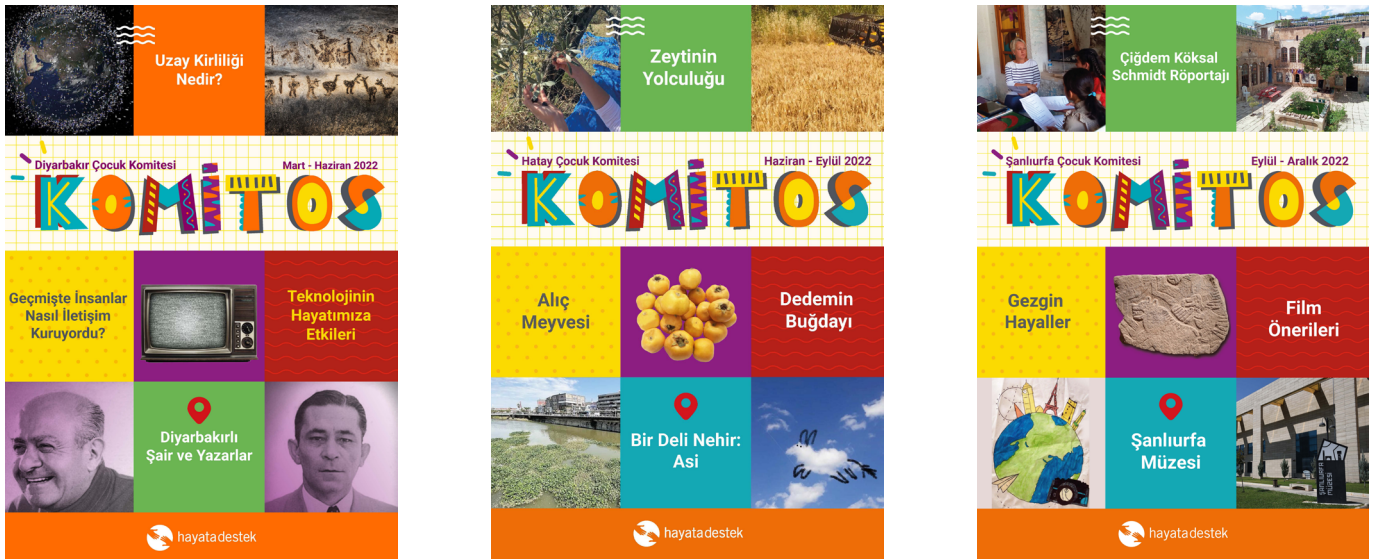
Komitos'un yukarıdaki giriş yazısından da anlaşıldığı gibi, çocuklar dergilerin içeriklerini kendileri belirlemişlerdir. Hayata Destek çalışanları ise dijital dergi çalışmalarına başlamadan önce komite üyeleriyle, çocuk hakları, toplumsal cinsiyet, kız ve oğlan çocuklarının güçlendirilmesi, grup olarak çalışmaya dair kurallar ve ilkeler gibi konuları konuşmuştur. Dergi hazırlama süreci, içeriğin belirlenmesinden, haftanın hangi günlerinde ve hangi saatte çalışma yapılacağına dek çocukların etkin katılımıyla şekillenmiştir.

Hayata Destek çalışanlarına göre çocukları Komitos hakkında heyecanlandıran iki temel konu vardır. Birincisi gazete aracılığıyla seslerini yetişkinlere duyurmaktır. Çocuklar öğretmenleri, okul müdürleri, anne ve babaları ve devlet yetkilileri gibi yetişkinlere seslerini duyurmak istemişlerdir. İkincisi, çocuklar Komitos'u yaratan kişiler olarak kendi isimlerini görmekten mutlu olmuşlardır.

Komitos'un hazırlık sürecinde, kolaylaştırıcılık görevi gören çocuk güvenliği odak kişileri, güç paylaşımı/çocuk katılımının 3 kademesi¹¹ ve çocuk katılımını arttırmak için pratik öneriler üzerine verimli tartışmalar yürütmüştür.

Süreç boyunca çocuklar için kapsayıcı ve güvenli alanlar oluşturmak, çocukları bilgilendirmek, dijital okuryazarlıkla ilgili kapasitelerini güçlendirmek, kendilerini ifade biçimlerini çeşitlendirmek, sadece sonuca değil sürece odaklanmak ve düzenli bir geribildirim sistemi uygulamak gibi konulara dikkat edilmiştir.

Komitos hazırlama süreci, çocukların kendilerini ifade etmeleri için katılımcı bir sürecin nasıl tasarlanıp uygulanabileceğine dair iyi bir örnek oluşturmaktadır. Çocuklar ile doğrudan ya da dolaylı olarak temas halinde çalışan bir kurum olarak, çocukların seslerini duyurabilecekleri katılımcı uygulamalar tasarlamak üzere bu örneğin ilham verici olmasını umuyoruz.

Komitos'lara ulaşmak için aşağıdaki butonlara tıklayabilirsiniz.

[Diyarbakır Komitos](#)

[Hatay Komitos](#)

[Şanlıurfa Komitos](#)

¹¹ Children's participation in the analysis, planning and design of programmes. A guide for Save the Children staff,

Çocuk Güvenliği Davranış Kuralları Geliştirme Süreci / Artı Atölye

Artı Atölye, sivil toplum kuruluşu çalışanı, öğretmen, yaratıcı drama eğitmeni gibi çocuklarla çalışan profesyonellerin bir araya gelip Eylül 2021’de Ankara’da kurduğu bir platformdur. Platformda görev alan herkes gönüllülük esasına göre çalışır. Çocuklarla ilk etkinlikleri olan “Çocuklar için Felsefe” oturumları COVID-19 pandemisi nedeniyle internet üzerinden gerçekleşmiştir. Artı Atölye daha sonra Ankara’da çeşitli belediyeler ve okullarla iş birliği içinde çocuklarla yüz yüze atölyeler düzenlemiştir. Bu atölyeler çocuk hakları, çocukların oyun hakkı, toplumsal cinsiyet, Artı Atölye’nin kendi geliştirdiği çocuk hakları kutu oyunları, çocukların kendi resimli kitaplarını tasarlamaları gibi hem çocuklarla hem de bakım verenlerle etkinlikleri kapsamıştır. Artı Atölye’nin şu anda Ankara’da 13 gönüllüsü bulunmaktadır; İzmir’de ise çocuklarla çevrimiçi etkinlikler düzenleyen 6 gönüllüsü vardır.

Artı Atölye için çocuklar ile katılımcı esaslara göre etkinlikler düzenlemek kadar kurumsal olarak katılımcı süreçleri hayata geçirmek de çok önemlidir. Artı Atölye, gönüllülerinin kapasitesini geliştirmeye öncelik veren, çocuk güvenliği konularında düşünüp tartışan bir oluşumdur. Bu kapsamda Artı Atölye gönüllüleri Hayata Destek Derneği’nden Çocuk Güvenliği Eğitimi almışlardır. Bu eğitimin ardından platform kendi Çocuk Güvenliği Davranış Kuralları belgesini geliştirmiştir.

Tüm gönüllülerin katılımı ve geri bildirimleri ışığında geliştirmiş olan Artı Atölye Çocuk Güvenliği Davranış Kuralları, hem çocuklarla çalışırken yaşanan güvenlik risklerini belirleme ve onları azaltmaya yönelik kuralları, hem de çocuklarla çalışanların hemfikir olması gereken temel ilkeleri barındırmaktadır. Artı Atölye’nin yakın gelecek planı ise çocuk güvenliği kavramı ve uygulamalarını çocuklarla çalışan diğer kurumlara da yaygınlaştırmaktır. Platform bu bağlamda yerel kurumlar olarak deneyim paylaşımı ve dezavantajlı gruplarla çalışırken gözetilmesi gereken ortak ilkelere öncelik vermenin önemini vurgulamaktadır.

EK 1. Kurumsal Öz Denetim: Etkin Politikalar

Standart 1: ETKİN POLİTİKALAR	A (Uygulanıyor)	B (Kısmen Uygulanıyor)	C (Uygulanmıyor)
Kuruluş, ilgili yönetim birimi tarafından onaylanmış, tüm çalışanların ve (ortaklar da dâhil olmak üzere) iştirakçilerin bağlı kalması gereken bir çocuk güvenliği politikasına sahiptir.			
Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, çocukla ilgili diğer anlaşmalar ve rehberler, kuruluşun politikasında yol göstericidir.			
Kuruluşun politikası açık, kolay, anlaşılır bir dille yazılmış, çocuklar da dâhil ilgili tüm paydaşlara gönderilmiştir.			
Kuruluşun politikası, tüm çocukların eşit korunma hakkına sahip olduğunu, bazı çocukların etnik köken, cinsiyet, yaş, din, engel durumu veya cinsiyet kimlikleriyle ilgili destek arama konusunda özellikle risk altında olabileceğini ve zorluklarla karşılaşabileceğini açıkça belirtir.			
Politika çalışanların, iş ortaklarının ve kurum ile teması olan tüm paydaşların "Davranış Kuralları"nı ihlal eden davranışlarından doğan zarardan, kötü uygulamadan, kötü program tasarımı ve/veya teslimat gibi nedenlerle çocuklara zarar verebilecek, onları riske atabilecek eylemsel faaliyetlerden çocukları korumaya yöneliktir.			
Kuruluş, çocukları koruma ve politikanın uygulanması için gerekli denetim mekanizmalarının işletilmesi konusunda asıl sorumluluğun üst düzey yöneticilere (genel müdür, müdürler, yöneticiler, yönetim kurulu vb.) ait olduğunu açık bir şekilde belirtir.			

EK 2. Çocuk Güvenliği Politikası Geliştirmek İçin Öneriler

Çocuk Güvenliği Politika metni aşağıdaki ilkelere dayalı olmalıdır:

- BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi'nde belirtildiği şekilde zarar, ihmal ve istismardan koruma için çocuk haklarına dayanır.
- Çocuğun refahı korunur ve geliştirilir.
- Çıkar çatışması durumunda çocuğun yararı her zaman önceliklendirilir.
- Ebeveynlerin, ailelerin ve diğer bakım verenlerin çocukların yaşamlarındaki etkisi ve önemi kabul edilir.
- Çocuğun korunmasında diğer ortak kurumlarla bir arada çalışmanın önemi kabul edilir.

Ana hususlar

- Kuruluşun felsefesini ifade eden temel bir çocuk güvenliği politika beyanı hazırlanmalıdır.
- Çocuk güvenliği politika beyanı, kuruluşun çocuklarla iletişime geçerken ne istediğini belirtmelidir.
- Politikayı destekleyen uluslararası/ulusal politika, mevzuat veya rehberliğe yer verilmelidir.
- Politika beyanı, istismardan korunacak çocukların hakları ile ilişkilendirilmelidir.
- Politika beyanından doğan prosedürler ve rehberlik için gerekçeler kapsamlı olarak ancak pratik amaçlarla belirlenmelidir.
- Cinsiyet, cinsiyet kimlikleri, etnik köken, inanç, kültür ve engeli olma durumları hesaba katılarak korunacak tüm çocukların ihtiyaçları tespit edilmelidir.
- Politikayı hazırlarken, ilgili politikanın kimler için geçerli olduğunu göz önüne alarak açık beyanlarda bulunulmalıdır. Kurumla ilişkisi olan kişilerin konumu (alışan, gönüllü, ortak, danışman) açık bir şekilde belirtmelidir.
- Belgenin durumu belirtmelidir. Örneğin belgenin okunup imzalanması tüm çalışanlar için zorunlu mu, belgeyi yönetim kurulu onayladı mı, belge ne sıklıkla gözden geçirilir?
- Belge katılımcı yöntemlerle geliştirilmelidir; çalışanlar, ortaklar, birlikte çalışılan topluluktan kişiler, gönüllüler ve çocuklar sürece dâhil edilmelidir.
- Politikanın çocuk dostu versiyonu hazırlanmalı ve gerekiyorsa farklı dillere gevirerek, toplulukla, gönüllülerle, ortaklarla ve çocuklarla paylaşılmalıdır.

Önerilen Politika Yapısı

Giriş: Politikaya kısa bir giriş, neden geliştirildi ve kimleri kapsıyor?

Politika beyanı/taahhütler/değerler: Burada kuruluş, çocukları zarardan korumak ve uygun hallerde sağlıklarını ve gelişimlerini desteklemek için bir beyanda bulunmalıdır. Bu beyan aynı zamanda kuruluşun genel misyonunu da ortaya koyacaktır. Kuruluşun genel misyonunu da kapsayacak şekilde çocukları zarardan korumayı, uygun hallerde sağlıklarını ve gelişimlerini desteklemeyi hedefleyen bir beyanda bulunmak önemlidir.

Hangi sorunu ele almaya çalışıyorsunuz? Kuruluşun çocuk güvenliği, çocuk ihmal ve istismarından koruma anlayışı ve kuruluşun genel riskleri belirtilmelidir. Tanımlara ve Politikayı destekleyen uluslararası/ulusal politika, yasal çerçeveye yer verilmelidir.

Bu konuda ne yapmayı düşünüyorsunuz? Tanımlanacak politika maddeleri ve ihtiyaçlar esas olarak burada ifade edilir ve aşağıdakileri içerebilir.

- Risk değerlendirmesi/risk azaltma
- Güvenli işe alım
- Davranış protokolleri/davranış kuralları
- Eğitim/öğretim
- Güvenli program hazırlanması
- İletişim yöntemleri/rehberler
- Yönetim sorumlulukları
- Endişeleri bildirme/cevaplama
- Uygulama, gözden geçirme ve şikâyet

EK 3. Kurumsal Öz Denetim - Güvenilir ve Yetkin İnsanlar

Standart 2: GÜVENİLİR VE YETKİN İNSANLAR	A (Uygulanıyor)	B (Kısmen Uygulanıyor)	C (Uygulanmıyor)
Çocuklara yönelik veya çocukların diğer çocuklara yönelik uygun/beklenen davranış standartları konusunda rehberlik sağlayan davranışlar için yazılı rehberler (davranış kuralları) bulunmaktadır.			
Tüm çalışanlar, gönüllüler ve iş ortakları kuruluşun çocuk güvenliği politikasına ve prosedürlere kısa bir giriş niteliğinde olan çocuk güvenliği eğitimi almıştır.			
Kuruluş, konu çocuk olduğunda, sorunların kolayca tespit edilmesi, ortaya konması ve tartışılması konusunda açıktır. Çalışanları, ortaklar ve iştirakçiler endişe veya tespitleri olduğu takdirde tavsiye ve desteğe erişebilirler. Ayrıca çocuğun zarar görmesi durumunda kurum çalışanları, ortaklar ve paydaşlar çocuk ve bakım verenin desteğe erişimini sağlar.			
Çocuklara, istismardan korunma hakkına sahip oldukları farkındalığı kazandırılmalıdır. Yardım almak için başvurabilecekleri yerler hakkında çocukların, ebeveynlerin, bakım verenlerin bilgilendirilmesi dâhil olmak üzere kendilerini nasıl güvende tutacakları konusunda tavsiye ve destek verilmelidir.			
Kuruluş, çocuk güvenliği konusunda savunma yapmak, destek sağlamak, iletişim kurmak ve çocuk güvenliği politikasını etkili bir şekilde uygulamak için açık bir şekilde belirtilmiş sorumluluklarla 'odak kişisi' olarak farklı düzeylerde kilit bireyler atamalıdır.			
Ortak kuruluşların, kuruluşlarına uygun asgari çocuk güvenliği önlemlerini geliştirmesi gereklidir ve bu konuda desteklenmelidir.			

EK 4. Kurumsal Öz Denetim - Etkin Prosedürler

Standart 3: ETKİN PROSEDÜRLER	A (Uygulanıyor)	B (Kısmen Uygulanıyor)	C (Uygulanmıyor)
Kuruluşun, kullanacağı bağlama göre yasal, toplumsal refah ve çocuk koruma düzenlemelerini analiz eden, yerel haritalandırma uygulamaları hazırdır.			
Çocuk istismarı vakaları ile ilgili durumlarda, yerel sistemlere uygun çocuk koruma vaka ve endişelerinin bildirilmesine, bunlara yanıt verilmesine (haritalama uygulamasında gösterildiği şekilde) uygun bir sürece yer verilmektedir.			
Çocuk güvenliği riskinin tespit edilmesi ve azaltılması tüm düzeylerde risk değerlendirme sürecine dâhil edilir. Kurumsal risklerin ayrıntılı biçimde tanımlanmasından, çocuklarla ilgili veya çocukları etkileyen faaliyetlerin planlanmasına kadar tüm süreçler risk değerlendirmesine dâhildir.			
Çocuk güvenliği ölçütlerinin geliştirilmesi ve uygulanması için yeterli insan kaynağı ve mali kaynak vardır.			
Güvenli bir biçimde bildirim yapılması için kuruluş disiplin politikasına ve prosedürlerine bağlı olarak adım adım rehberlik sağlayan açık prosedürler vardır.			
Çocuk güvenliğinden sorumlu kişiler, operasyonun tüm kilit aşamalarında çocuk güvenliğinin göz önüne alındığından emin olmak için mevcut iş süreçleri ve sistemlerine dahil edilir.			

EK 5. Kurumsal Öz Denetim - Güçlü Bir Hesap Verebilirlik Sistemi

Standart 4: GÜÇLÜ BİR HESAP VEREBİLİRLİK SİSTEMİ	A (Uygulanıyor)	B (Kısmen Uygulanıyor)	C (Uygulanmıyor)
Uygulanan çocuk güvenliği politikası izleme, değerlendirme ve geri bildirim adımlarını kapsamaktadır.			
Güvenlik konuları ve çocuk koruma vakaları hakkındaki bilgiler dâhil olmak üzere çocuk güvenliği konusunda ilerleme ve performans izlemesi için yönetici seviyesi de dâhil, kilit yönetimlere düzenli bildirim yapılması için bir sistem bulunmaktadır.			
Çocuk güvenliği çalışmalarının izlenmesi, takibi gibi konular için çocuk güvenliğinin kalitesinden sorumlu bir topluluk/komite vardır.			
Uygulamalı vaka tecrübelerinden öğrenilmiş dersler kurumsal gelişim için alan açmaktadır. Geri bildirimlerden ve vaka tecrübesinden öğrenilmiş derslerin kurumsal gelişim için kullanıldığı bir iletişim ve öğrenme alanı bulunmaktadır. (aylık raporları, komite raporları, kurum içi bültenler vb. gibi.)			
Çocuk güvenliği politika ve prosedürleri, uygulamaları düzenli aralıklarla gözden geçirilir ve 2-3 yılda bir resmi olarak değerlendirilir.			
İlerleme, performans ve öğrenilmiş dersler önemli paydaşlara (ilgili durumlarda yönetim birimleri ve harici veya bağımsız organlara) bildirilir ve kurumun yıllık raporlarında yer alır.			

Risk Matrisi

ETKİ	Aşırı 5					
	Ciddi 4					
	Orta 3					
	Az 2					
	Önemsiz					
		Nadir 1	Beklenmeyen 2	Olası 3	Muhtemel 4	Yüksek İhtimal 5
OLASILIK						

* **Etki/sonuç:** Hafif (önemsiz) / az / orta / ciddi/ kritik (aşırı)

** **Olasılık:** Nadir / beklenmeyen / olası / muhtemel / yüksek ihtimal

*** **Risk seviyesi:** Düşük / orta / yüksek / kritik (aşırı)

Risk Analizi: Kurum İçi Risk Analizi Grup Çalışması İçin Önerilen Sorular

- Etkinlik / faaliyet / çalışma (risk analizi yapılacak konu başlıkları) nedir?
- Belirlenen risk / potansiyel risk nedir? (Net yanıtlar vermeye çalışın.)
- Risk bir sorun haline gelirse (gerçekleşirse) çocuklar ve yetişkinler için taşıyacağı sonuçları/ etkisi nedir?
- Riskin seviyesi nedir?
- Riski azaltmak için ne yapılacak?
- Risk azaltmak için yapılacak işlerden kim sorumlu? Kontrolde kim sorumlu?
- Risk azaltma işlemi ne zaman gerçekleştirilmelidir?
- Gerekli kaynaklar nelerdir?
- Planlanan azaltma çalışması sonrasında riskin gerçekleşme ihtimali nedir?
- Riskin (azaltma sonrası) seviyesi nedir?

TANIMLAR SÖZLÜĞÜ

Anaakımlaştırma: Belirli bir konunun, bakış açısının/prensiplerin tüm çalışma, plan, program, inceleme, bütçeleme, değerlendirme gibi mekanizmaların içerisine entegre edilmesi ve kapsayıcı, bütünlüklü bir şekilde ele alınmasıdır.

Çocuk: On sekiz yaşın altındaki birey.

Çocuk Koruma: Devletin, uluslararası düzenlemelere bağlı olarak, kendi ailesi ve topluluğu içerisinde yaşamakta olan çocukları korumak üzere tasarladığı yasaları, politika ve sistemleri güçlendirmek üzere üstlendiği yükümlülük.

Çocuk Güvenliği: Bir kurumun çalışanlarının, operasyonlarının ve programlarının çocuklara hiçbir zarar vermemesini sağlamak, kurumun birlikte çalıştığı topluluklar bünyesinde çocuk güvenliğine ilişkin her türlü endişeyi ilgili makamlara bildirmek için taşıdığı sorumluluktur.

Çocuğun Yüksek Yararı: Çocukları etkileyebilecek her tür karar veya faaliyet, çocukların yararlanabileceği, çocukların faydasına olacak şekilde düzenlenmelidir. Bu ilke tüm insani yardım programlarının ve müdahalelerinin ayarlanmasına, izlenmesine ve tasarısına rehberlik etmelidir.

Refakatsiz Çocuk: Her iki ebeveyninden ve akrabalarından ayrılmış, yasayla veya gelenek yoluyla ona bakmakla sorumlu bir kişi tarafından bakılmayan çocuklardır.

Ailesinden Ayrı Düşmüş Çocuk: Her iki ebeveyninden veya önceki yasal veya geleneksel vasisinden (diğer akrabalarından olması şartı aranmaksızın) ayrılmış çocuklardır. Bu yüzden bu kişiler arasında diğer yetişkin aile üyeleri tarafından refakat edilen çocuklar da olabilir.

Engeli Olan Bireylerin Dahiliyeti: Engeli olan tüm bireylerin çeşitlilikleri ile içerilmesini, temel hak ve özgürlüklerinden tam ve etkin bir şekilde faydalanabilmesini, engel ile ilgili düzenlemelerin gerçekleşmesini sağlayan süreçtir.

Çocuğun Rızası: Yasal olarak rıza yaşı henüz gelmemiş olsa da bir çocuğun bir anlaşmaya, etkinliğe vb. katılma, bilgilerinin paylaşılması konusundaki istekliliğinin ifadesidir.

Zarar Vermeme İlkesi (Do No Harm): Eylemler aracılığıyla meydana gelen risklerden zarar görmeyi önlemek veya azaltmaktır. İnsani yardımın temel ilkelerinden biri ve çocuk güvenliğinin de dayanağıdır.

hayatadestek

/ bizi takip edin /

Bizi takip ederek yaptığımız çalışmalarını daha fazla kişiye duyurmamıza destek olabilirsiniz.

/HayataDestek

/Support2Life

/support2life

/HayataDestek

/Support2Life

hayatadestek.org | 360.hayatadestek.org | hayatadestek.online | destekar.org